

37-ik sz. Szeptemb. 10. 1865.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:

SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:

EMICH GUSZTÁV.A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetek a **kiadóhivatalba** (Barátok-tere 7-dik sz.)
 a kéziratok pedig a lap **szerkesztőségéhez** (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
 levelekben intézendők.

PEST, 1865.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV

M. AKAD. NYOMDÁSNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Gr. Belcredi Richárd.“ — „Ki a pusztákon tévelyeg“ (költ.) *Komócsi József*ül. — „A pöriratok.“ (Elbeszélés.) *Kazár Emília*ül. — „A „Fóthi dal“ szülőhelye.“ *Mátrai Ernő*ül. — „A pesti utcagyerek.“ *Tankrédl*ül. — Hátsó-India keleti részéről.“ Közli: *Kovács Gyula*. — „Az órák története.“ *Székely Gyula*ül. — „Egy hét története.“ *Vad-*

*nay Károly*ül. — Ujdonságok. — Vegyes közlemények. — Irodalom. — Nemzeti színház. — Szerkesztői üzenetek.

Képek: „Gr. Belcredi Richárd.“ — „A pöriratokhoz.“ rajz. *Jankó János*. „A Fóthi dal szülőhelye.“ Rajz. *Blumberg*. — „Pesti utcagyerek.“ — „Régi történet.“ rajz. *Jankó J.*

Vegyes közlemények.

† (*Bulcsu Károly*), az ismert költő és a kecskeméti reform. főiskola jeles tanára, aug. 29-én Kecskeméten elhunyt. A boldogult Büdön, Abauj-megyében született, hol atyja reform. lelkész volt. Tanult S.-Patakon, majd innen joggyakorlatra Pestre menván, a 48-diki lelkesülés a hadsörök közé vitte, hol a nagy szombati meleg napokban érdemjelet és tiszti rangot nyert. A küzdelmek multával egyik főúri családunknál nevelő, majd halasi, később kecskeméti tanár lett, hol az ifjuság szeretetét, kartársai becsülését folytonosan bírta. 42 évi hányatott élet után szállt kora sírjába.

* (*Az erdélyi muzeum régiségértárát*) Béli Albert, Alsó-Fehérmegye volt alkotmányos alispánja, igen becses darabokkal gazdagította. Ezek: Béli Pál egy 1789-béli arcképének színezett fotográf-másolata, és egy békóvas, mit a nagy férfi viselt, s melyet a családi hagyomány szerint Rápolti hadnagya hozott vissza Konstantinápolyból. A békóvas, melynek három láncszeme van, annyira ép, hogy még a szeg is úgy van, a mint abból Béli dítkívágták.

* (*Német megyék.*) Egy külföldi lap bécsi levelezője gr. Belcredi decentralisáló trveiről irván, azt állítja, hogy az osztrák tartományokba is behozzák a vármegyét. A kerületek a magyar megyékhez hasonló szervezetet nyernek, s főispániként az arisztokrácia tagjai neveztetnének ki. A lajthántuli megyéket ősi német szóval „Gau“-nak nevezik el, s a főispánok „Gaugraf“ cím alatt működendnek.

* (*„Szózat Magyarországhoz.“*) (Canzone all' Ungheria) jelent meg közelébb a „Rivista Contemporanea“ című olasz tudományos szemlében — Folcieritől. E költemény a testvérülés eszméjével és Olaszország rokon érzelmeinek kifejezésével a magyar nemzet iránt van teli. A költemény végén néhány sor Petőfi emlékének van szentelve, kinek neve, hősi dalaival együtt már is viszhangozni kezd mindenfelé. A költő utójára Olaszország őrszemlét küldi a magyar földre, így szólván:

„Menj, és mondd meg nekik,
Hogy az olaszok keblében
Él a hit és a testvér rokonszenv.“

* (*Egy elbujdosott ifju története.*) Pót-Harasztról nemrég egy jó családból való ifju, Nyári Lajos, nyomtalanul eltűnt. Övéi mindenütt nyomoztatták, hirlapokban is köröztették, míg most napfényre jött e szomorú rejtély. Nyári ugyanis szóltalanul eltávozván az atyai háztól, Soroksárra ment gyalog, ott a Duna partján egy csónakot fényes nappal eloldott, beleült, s a Dunára bevezvén, a csónak

orrára ült, s itt a magával vitt kétsövű fegyverrel magát agyonlőtte. A malmoknál levő molnárok látták a szomorú esetet, s midőn a lövés következtében a ladik orráról hanyatt a vízbe bukkott, rögtön csónakokra kelvén a vízből élettelenül kifogták. A tett indokál megtrt, s minden reményt vesztett kedélyállapotát mondják.

= (*A kholerától*) nem kell félni, — így biztat az „Egészségi Tanácsadó.“ E rém — úgy mond — kiindulásakor rendszeren nyugatnak vagy szorosabban észak-nyugatnak terjed. Így lepte el közelébb Olaszországot, s valószínűleg Franciaországba is átmegy, de minket már hátamögött hagyott; — Triesztben sem ütött ki. Attól, hogy visszafelé jő, nincs mit félni.

= (*Különös nyilatkozatok.*) A „Gazetta Transilvaneai“ egyik legutóbbi számában Puscariu birod. tanácsos alaptalannak nyilatkozta ki mintha ő Bécsben egy pincért megpofozott, vagy viszont valamely pincér őt bántalmazta volna. Ugyane lap aug. 30-diki számában pedig Lemény János birod. tanácsos szólal fel azon rágalmaságok ellen, mint-ha Bécsben lopott volna. Légből kapott hazugságnak nevezi.

= (*Stubenrauch eggetemi tanár és neje öngyilkossága*) nagy föltűnést okozott Bécsben. A tudós férfinak a városi képviselőben kitűnő és befolyásos szerepe volt, s a pénzügyi és közgazdasági válsalatokban tevékeny részt vett. Neje fényűzése és gyermekeinek pazarlása juttatták tönkre; utóbbi időben a kezelésére bizott szegények pénzéhez nyult, s mintegy 28,000 ftot költött el abból. A bécsi polgármester s több jóakarója, hogy megmentésük a bukástól, nehány nap alatt 38,000 ftot gyűjtöttek össze számára. Midőn azonban a pénz elvitték hozzá szept. 1-jén, nejével együtt halva találták. Az elhunytól beszélnek, hogy már két év előtt egy botrányos eset miatt csaknem elveszté tanári hivatalát. Egyik fia ugyanis azáltal igyekezett érettségi bizonyítványt nyerni, hogy helyettét küldött Laibachba, ki ott neve alatt letette a vizsgálatot. E hamis bizonyítvány alapján azután a fiatal ember beiratta magát a bécsi egyetemen, hol atyja tanár és dekan volt. Egy akkor még hatalmas kéz nyomta el Stubenrauch iránti személyes barátságából a már-már kítőró lármát.

* (*Az 1864 ki sorsjegyek*) szerencsés főnyerője egy prágai iskolatanító.

= (*Czartorysky László herceg*), a lengyel arisztokráta párt vezére, a politikától egészen visszavonult és Sieniawán, galliciai uradalmában szándékozik állandóan megtelepedni, mire kinyerte az ausztriai kormány engedelmét. A herceget a lé-

Első évi folyam.

37. szám.

Szeptember 10. 1865.

Gróf Belcredi Richárd.

Schmerling államminiszternek a kormányról való lelépését mind az örökös tartományokban, mind a magyar korona országaiban oly örömmel fogadta a közvélemény, hogy utódának ép ez okon annál nagyobb népszerűsége lehetne szert tennie, minél inkább akart a közóhajtás utjára lépni; s mert Belcredi Richárd gr. rövid miniszterkedése óta szóval és tettel kormányza szabadelvűségét igyekszik mutatni, azért neve máris oly kedvező hangzatu, mint elődjei közül alig másé.

A szolgalelkű lapok közt vannak mindig olyak, kik a kormányon levő férfiaknak minden körülmény közt hozsánákat kiáltoznak, sokszor csak azért, hogy farkcsóváló udvariasságukban üdvödtözásaikkal túlkiabálják a józan tanács s érett tapasztalat szavait, vagy az elégedetlenek és jogaikban megszorítottak panaszhangjait; a becsü-

letes törekvésü országglárok azonban mindenkor undorral fordultak el az efféle, önérdéküket kereső hizelgőktől, kik a közvéleményt igyekeznek

előttük elpalástolni.

Belcredi grófnak egyik főérdeme az, hogy a sajtót némileg felszabadította bilincseiből, s mi Ausztriában eddig hallatlan vala, a Lajtántúli lapok is minden tartózkodás és üldöztetés félelme nélkül kezdik véleményüket, nézeteiket tolmácsolni. Midőn tehát most több lap elismeréssel, bizalommal s örömteli reményekkel fordul az új államminiszter felé, ez százszorta nagyobb értékü lehet előtte, mintha a hivatalos lapok hivatalos tömjéneikkel füstöltnék körülötte.

Gróf Belcredi Richárd.

Az új államminiszter multjáról e lapban közöltünk már némely adatokat, melyeket most még egyszer összeállítunk. Belcredi Richárd gróf 1822-ben, Leutomitschban, Csehországban született.

tett, itt végzé be első tanulmányait, s azzal jószá-
gaira vonult, hol azonban 1840 táján ráunván a
szűk körben való működésre, mint gyakornok ál-
ladalmi szolgálatba állott.

1848-ban Morvaországban kerületi biztos volt,
de a viharos napok beálltával teljesen visszavo-
nult, s 1854-ig magányában maradt. Ez időtájban
lett Morvaországban kerületi főnökké, Schmerling
idejében pedig sziléziai tartományi főnökké ne-
veztetett ki, s midőn Csehország helytartói állomá-
sa üresedésbe jött, a volt államminiszter Bel-
credire ruházta e méltóságot, mi által ez szavaza-
tot nyert a prágai tartománygyűlésen, hol a nem-
zetiségek egyenlősége mellett hathatósan műkö-
dött; hogy azonban Schmerling rendszere irányá-
ban ellenzéki érzelmekkel viseltetik, annak sem-
mivel sem adta jelét, de az avatottabb körökben
mégis jól ismerhették politikai nézeteit, mert va-

lahányszor ingadozni kezdett Schmerling és rend-
szere, mindannyiszor Belcredit emlegették jöven-
dőbeli államminiszterül.

Midőn végre a kormány élére hivatott, bár rész-
letezett tiszta programmal még nem lépett föl,
azonnal tapasztalni engedé, hogy a régi rendszer
sikamlós talpköveire: a centralisatio elvére, s —
a magyar ügyeket illetőleg — a jogeljátszás ve-
szélyes elméletére nem akar — mint elődje —
kártyavárat építeni, sőt hogy a kormányzat re-
formálásában, az osztrák örökös tartományok al-
kotmányának reorganizálásában s a magyar nem-
zet történeti jogainak elismerése és helyreállításá-
ban hiszi rejleni Ausztria és a népek üdvét.

Adja Isten, hogy ne csalódjunk az új állammi-
niszter szándékaiban, s hogy ennek neve azon
arányban legyen népszerűvé, a milyenben kezdett
azzá lenni.

K i a p u s z t á k o n t é v e l y e g . . .

Ki a pusztákon tévelyeg,
A tikkadt dervist oh ne szánd!
Hisz célja van, és szent hite
Enyhíti őt forrás gyanánt.

S hol a tüzes futóhomok,
Mint paráztenger elterül:
Egy-egy oáz csak feltűnik
Fáradt keblének enhelyül.

A forrás ah! már felbuzog,
Ezüst csepje oly enyhítő!
Im hűs árnyval kínálja meg
A büszke, sötét pálmátó;

S míg a szellő csókolja meg
Izzó, napégett homlokát:
Ő álmodik, s Mekka felé
Bús lelke fényben szárnyal át.

Álma fölött Allah keze
Örködik, gondosan viraszt;
Madárhang sem zavarja fel,
Körötte nem zörren haraszt;

Csak távolról, mint dördülés
A sárga láthatár megett,
A sivatag királya szól,
S a számum zeng vad éneket.

De nézd: a sötét tengeren,
Mely zúg, mely forr, mely háborog:
Ott egy tépett vitorla leng, —
Az örült szélben ugy lobog!

Most egy hullám ragadja fel,
És emeli az egekig;
Majd a habok vad karjai
Ez ingó hegyről levetik.

Ezer örvény közt ing, bolyong,
És célja nincs! az elveszett!
S midőn kifáradt már a vész,
Halál van a vizek felett:

Sáppadtan ül benn a hajós,
Nem kormányozza csolnakát;
Bámulja a fakó napot,
És ohajtja az éjszakát. . .

Oh! hogy ha vannak könyeid:
Sirasd meg őt, mert nyomai
Elvesznek a habok felett. . .
Ki fog róla hirt mondani!?

S ha olykor-olykor szived is,
Miként a tenger felzajog:
Áldozz egy könyvet értem is, —
Én is egy ily hajós vagyok.

Komócsy József.

A pöriratok.

Elbeszélés.

Kazár Emiltől.

(Folytatás.)

Néhány nap mulva Berényi egyik ügyében a vidékre rándult, s minthogy utja Zágonyi Gerő kis falusi jószága előtt vitt el, behajtatott a szerény urasági lakba, hogy véleményét határozottan ki nyilatkoztassa.

Zágonyi Gerővel nem beszélhetett azonnal; mint az inas jelentette, a nagyságos urat épen ma reggel öcsce látogatta meg, a ki értesült a pör további folytatásáról, s aligha egyességet nem ajánlott. Berényi épen kedvezőnek találta az alkalmat, s elhatározta, hogy egyességre bírja őket.

Mig a Zágonyi-testvérek együtt értekeztek, Berényi az épület megtekintésével töltötte idejét.

Régi urilak volt ez, barnult falakkal, melyek mindenütt az idő viszontagságait mutatták. Rosz karban lehetett eddig, s csak azóta tehetők lakhatóvá, hogy Zágonyi Gerő ide szorult. A komor épület nem a legkedvezőbb benyomást tette a fiatal emberre. Szinte jól esett, mikor e mogorva falak közt egy tisztos, ősz emberrel találkozott, kiből azonnal fölismerte a régi, szolgálatban megöszült cselédek egyikének alakját, kik urokat minden viszontagság közt hiven követik. Berényinek legelőször is az tűnt föl, hogy nagy gonddal egészen feketébe volt öltözködve. Most emlékezett, hogy a többi két cselédet is, kivel eddig találkozott, ünnepi ruhákban látta.

— Itt ma valakit várnak? — kérdezte tőle.

— Nem uram. Ma évfordulati napja van Zágonyi ur anyja halálának, ki itt halt meg és itt is van eltemetve a kert kápolnájában. Ma templomba megyünk valamennyien. E napot még mindig e helyen töltötte Zágonyi Gerő ur, mióta édes anyja meghalt. Ma öcsce is eljött, jónak találván az alkalmat, hogy bátyával összejöhessen.

— A Zágonyi-család romlásnak indul.

Az öreg szomorún felsőhajtott és fejét helyeselve rázta.

— E család elég fényes nevű és elég fényes vagyonnal birt, — mond kifakadva, — most rossz napok következnek rá. Zágonyi Dezső tönkreteszti egész családját. Uramat már szegénynyé tette, e nyomoruságos fészekbe szoritotta, most saját magát fogja semmivé tenni. Én ismerem jól, tudom mennyit tett érette atyja, s a hálátlan mit sem akar elismerni. Most már kezei közé jutottak az ősi birtokok, pedig én megesküszöm reá, hogy

semmi joga hozzá; emlékezem, hogy atyja világosan úgy nyilatkozott egyszer, hogy Dezső már költött annyit, mennyi örökségét teszi.

Az ingerült és határozott nyilatkozat egészen felköltötte az ügyvéd figyelmét az öreg ember iránt, kinek tisztos ráncos arca egészen kipirult az utóbbi szavaknál. Emlékezett, hogy a pöriratokban boldogult Zágonyi titkárja nyilatkozik így.

— Ön nemde a meghalt Zágonyi titkárja volt.

— Igen uram, és megmaradtam fia mellett is, bár nagyon kevés hasznomat vehetik.

A mint figyelmesebben rátekintett a tiszteletreméltó öregre s látta becsületes vonásait, galamb-ősz fejét, úgy találta, hogy állításában nem lehet oly könnyen kételkedni, mint a pörirati állításban. A titkár nagyon is meggyőződés hangján beszélt.

— Zágonyi Gerő most nagyon elvonulva él itt.

— Mindig elvonulva élt, de most keseríti öcsce föllépése, s aggódik családja miatt.

— Vannak gyermekei?

— Egyetlen leánya van, egy kedves, szép leány.

— Meg van ön győződve, hogy öcsce követelése jogtalan?

— Szentül hiszem.

E rövid beszélgetés a lak legnagyobb szobájában folyt, melyet ebédlőnek, könyvtárnak és képtárnak butoroztak be szükségből. Berényi néhányszor alá följárt a szálkás fenýű padozaton, mely csikorgott minden lépés alatt. E szoba falain függtek a családi arcképek. Némelyik egész életnagyságban volt lefestve, s ezek, hogy elférjenek a szoba alacsony falán, rámajok felső részével a boltozatot érinték, míg alól majd a földig értek. Az egyik Zágonyi, kiről mindenki tudta, hogy nagyravagyó, büszke ember volt, s a képről is oly büszkén, kihívón nézett le, lovon ülve, kócsagtollas kalpaggal oly nagyban volt festve, hogy kissé meg kellett dönteni a képet, s úgy oda támasztani a két ablak közé, szemközt az ajtóval, hogy ne csak két oldalról környezze fény a büszke férfit, hanem valahányszor az ajtó nyílik, akkor is fény löveljen reá. A büszke, mogorva hősök igen komoly hangulatot ébresztettek Berényiben. A mint ott lépdelt előttük, hátul összefont kezekkel, s olykor fölpillantott rájuk, minden szem felé volt irányozva; a zászlós urak, a főpapok, a tisztos matrónák, az ifju hajadonok mindnyájan őt nézték, azokkal

a meredt, festett szemekkel, melyek soha sem fáradszék el a nézésben. Az a büszke férfit, ki a két ablak közé jutott a legsötétebb helyre, s a ki valamennyi közt legfényesebben van öltözve, legkomorabb nézéssel kíséri vastag szemöldei alól.

Az ablakon keresztül, a fák lombjai közt, néhány sugár bejutott a szobába, s egyenesen a képekre tört, ott azután szüntelenül mozogtak, a mint oda künn a szél libegtette a fák lombjait. A fénypontok táncoltak a képeken, mint valami lidérccláng; olykor messze elugrottak egész más képre, azután megint visszajöttek.

Egy nagy sugár is betörte magát; ez nem volt oly játszi, mint a többi, megállott egy helyen, s bár szélei körül rezgett az árnyék, nem libegett ide-oda, mindaddig ott maradt, míg a nap lassankint el nem vitte magát. Egy fiatal, női arcképen nyugodott ez a sugár, s annak arcát árasztotta el fényvel. — Alig 17 éves leánykát ábrázolt, gömbölyű piros arcokkal, mosolygó ajakkal, szép kék szemekkel, s aranyzőke, göndör fürtökkel, melyek libegni látszottak a mint a fény és árny szélei rezgették a képen.

— Ki ez? kérdezte Berényi, rámutatva a képre.

— Az öreg Zágonyi Domokosné, kinek ma üljük szomorú emlékezetét.

Ez a mosolygó gyermekarc is olyan komoran szögezte a fiatal ügyvédre ártatlan kék szemét.

Berényi még néhányszor alá-följárt, azután megállott az öreg titkár előtt.

— Mint vélekedik ön Zágonyi Dezsőről?

— Könnyelmű ember.

— Nem tartja ön rossz testvérnek?

— Bizonyos idő óta annak. Bátyját tönkre juttatta.

— Én azt hiszem, ma ki fognak egyezkedni.

— Ha igazságos akar lenni, mondjon le mindéről.

Berényi a fali órára tekintett.

— Mily soká értekeznek együtt, s én sietnék.

— Azt hiszem, még várnia kell önnek, hogy urammal beszélhessen. Egy negyedóra múlva a kápolnába megyünk mindnyájan, és csak azután lesz üres ideje uramnak.

— Tehát várni fogok.

Berényi a kertbe ment le; egykor parknak is lehetett nevezni, most már kidőltek magas fái, itt-ott maradt egy, helyet adva az orgona és bodza bokroknak, néhány akácnak és gesztenyefának. A

„A pöriratok“-hoz. (Rajz. Jankó János.)

puszpáng szegélyzet legjobban megmaradt az utak szélein, s ezek szépen meg voltak nyirva. A fiatal ember csöndesen haladt köztük, olykor visszapillantva a hosszú, alacsony épületre, melynek falai közt oly nyomasztónak találta a léget. Sem az épület, sem a kert nem tették reá azon kellemes benyomást, melyet a falusi lakok ébresztenek.

Elkomorító volt maga a gondolat, hogy itt egy tönkre jutott gazdag család éli napjait, elzárkózva a világtól.

Most egyszerre lebilincselte valami figyelmét.

Egyik fa alatt egy fiatal leányka ült, s egész elmerülve válogatta egy csomóba virágait. Kedves gyermekarc volt, elborítva mindazon bájjal, melyet szépség és ifjúság adhatnak.

A fa lombjai közt egy verőfényes sugár fölkereste a gyermekarcot, s Berényi megleve-nülve látta maga előtt a nagy szoba egyik arcképet. Ugyanazon vonások, az a gömbölyű arc, mosolygó ajkaival, azok a szép kék szemek, azok az aranyzőke, göndör fürtök, melyeket a képen látott.

Megállt és soká nézte az ifju leánykát, kit egészen virágai foglaltak el. Valódi tünemény volt e helyen, hol minden mogorva és rideg volt.

Eszébe jutott, hogy a titkár említette, miszerint Zágonyi Gerőnek egy szép leánya van. E kedves teremtés tehát leánya, ki e mogorva helyen éli napjait, elzárkozva a világtól s emberektől.

Az út, melyen Berényi megindult, épen arra vitt, hol a leányka ült, de nem folytatta tovább útját azon irányban, visszafordult s egyik mellékágon a kert másik részének tartott, hol a sűrűbben megmaradt fák közül egy szürke épület emelkedett ki, alacsony kis toronnyal, mohlepte tetővel. A kápolna ajtaja nyitva volt, s Berényi belépett rajta. Nem volt bent senki. A kis kápolna gyertyákkal és virágokkal volt diszítve. Az egyetlen oltár mellett jobb oldalra emelkedett a nagy márványlap, melynek ragyogó betűi az ott nyugvó nevét messzire elárulták.

Berényi a falnak dőlt s néhány pillanatig áhítatos elmélyedés szállta meg, mignem csöndes, ovatos léptek zavarták föl.

Az ajtón az imént látott ifju hölgy lépett be. Virágai koszoruba voltak kötve. Nem vette észre, hogy más is van jelen, s hogy minden mozdulatát két vizsga szem kíséri. A koszorut a sirkőre helyezte, azután letérdelt előtte, rövid ideig imádkozott és távozott. Berényi továbbra is ott maradt, megvárta, míg a kis kápolna megtölt, megvárta, míg újra megüresedett.

A kápolnában látta először Zágonyi Gerő öcsését, Dezsőt, egy szőke magas férfit, ki ép oly korosnak nézett ki, mint bátyja. Kedvetlen és mogorva embernek látszott, arca semmi kedvező benyomással sem volt a fiatal ügyvédre. Ott volt még egy 35 évesnek látszó nő is. Berényi csak annyit sejtett, hogy valamelyik Zágonyi neje. A fiatal leánykát Zágonyi Gerő vezette karján a kápolnába.

Berényi úgy állott, hogy mindig láthatta a fiatal gyermekarcot, melynek megilletődése csak növelte szépséget.

Mikor már eltávoztak mindnyájan, ő is elhagyta a csendes kápolnát, és lecsüggő fejjel ment végig a kerten.

A Zágonyi testvérek ügye egyszerre nagyon kezdte érdekelni. Mindaz, a mit ma itt látott: az egyszerűség, mely mellett oly szomoruan csillogott ki néha az egykori fény; az öreg titkár becsületes alakja és szavai; az ünnepélyes nap, melyet anynyi kegyelettel ültek meg; az ifju hölgy, kit mostoha sorsa elzár a világtól, pedig talán megszokta már a kényelmet és fényt: mindezek élénk hatás-

sal voltak reá. Oly pontra jutott, hogy nem gondolhatott többé a két testvér ügyére azon részvétlen ridegséggel, mely eddig mindkettőt a legközönségesebb lényekké tette előtte, most már különbséget tett közöttük, és a mérleg egyik része lebillent kezében.

Valóban hinni kezdte, hogy Zágonyi Gerőnek mindenben igaza van, s csak most vette észre, mennyi ok harcol mellette. Szerényen, zajtalanul élt nejevel és gyermekével atyja oldala mellett, míg öcsese a távolban pazarolt. Vagyona egy részét föláldozta, hogy neje szüleit megmentse a bukástól, épen azon részt áldozta föl, mely most elég volna, hogy oly gazdag legyen, mint öcsese. Mióta a titkárral beszélt, ennek szavaira is nagy sulyt fektetett. Egyszerre határozott ellenszenv ébredt benne Zágonyi Dezső ellen, kinek arca is sokkal jobban kifejezte a könnyelmű, fásult szívű embert, mint bátyjaé. Sok fásultság kellett ahhoz, hogy megtámadja saját testvérét s szegénynyé tegye. Berényi még többnek is találta ezt fásultságnál, ha a szép hölgyre gondolt, kit egyszerre kizárt azon körből, melyben született.

Fájdalom, hogy ez okok mit sem nyomtak a törvény mérlegében. A mint ez eszébe jutott az ügyvédnek, komolyan összeráncolta homlokát és indulatosan mormogta magában:

— Tehát minden valószínűség és igazság dacára is, Zágonyi Gerő itt fog e nyomorult fészekben élni családjával?

Láng borította el arcát, s e pillanatban meg mert volna esküdni, hogy az idősb Zágonyinak igaza van.

Talán ábrándos gondolatok vezették e meggyőződésre, azon érzelnek erői, melyek abban a pillanatban fejlődtek ki szívében, mikor a fiatal leánykát meglátta. Gondolt is talán arra a percre, mikor egyszer azt mondaná e fiatal leányka előtt: „én gazdaggá tettem ismét kegyedet, foglalja el azon helyet, mely a világban megilleti.“ Gondolt egyébre is, de a szerelem első rohama alatt oly sok zavart eszmék forrongnak az agyban, hogy azokat sem elmondani, sem leírni nem lehet.

Ily zavart gondolatok közt ért az épületig, melynek folyosójára csak két lépcső vezetett föl. A folyosón ismét találkozott az öreg titkárral.

— Uram már várakozik önre.

S elvezette Zágonyi Gerő szobájába, ki egyedül várt reá.

— Bocsásson meg, hogy eddig várakoztattam. Önnek bizonyára fontos közlendői vannak velem. Berényi zavarba jött. Azért kereste föl Zágo-

nyit, hogy tudassa vele, miszerint ügyét nem fogja elvállalni.

- Utam erre vitt, s én fölkerestem.
- Öcsém évpénzt ajánlt.
- Elfogadta ön?
- Nem.

E pillanatban Zágonyi Dezső lépett a szobába.

- Bátyám, végső válaszát akarom hallani.
- Kegypénzt nem fogadok el.
- Ön elveszti pörét. Gondoljon családjára, gondolja meg, hogy van gyermeke is.

Berényi egy mozdulattal tudatta Zágonyi Gerővel, hogy ő fog válaszolni.

— Uram, én vagyok Zágonyi Gerő ur ügyvéde, s én minden igyekezetemet, minden szorgalmamat fölajánlom, hogy a törvényt más ítéletre térítsem. Ha nincsenek bizonyítékok, én szerezni fogok. S erősen hiszem, hogy rövid idő alatt az egész ügy véget ér, s a nyertesek mi leszünk.

Heves és határozott szavak voltak. Berényi bizonyynyal nem gondolta meg, mielőtt ez ígéretet tette.

Zágonyi Dezső epés hangon, gunyoros mosolyal válaszolt reá:

— Én tehát visszavonom ajánlatomat, és bevárom az ügy eldőlését.

Ezzel azután elhagyta a szobát. Berényi ismételte még egyszer Zágonyi Gerő előtt, a mit az imént öcscséhez intézve mondott.

— A vigaszt köszönöm uram, de keveset reménylek.

Berényi még egyszer kijelentette, hogy ő tökéletesen meg van győződve arról, a mit mondott, s hevesen eltávozott. A mint a folyósón ment végig, lángoló arccal, sugárzó szemekkel, a fiatal leányka jött vele szemközt. Üdvözölte és csaknem rohanva ment szekeréig, mely készen várt reá. A leányka utána nézett a fiatal embernek, ki oly fölhevülten, izgatottan sietett el mellette.

Berényi a meddig láthatta a sötét urilakot, mindig visszanezett rája, s azon gondolkozott, mikor majd ismét visszatér, örömhirt fog hozni a családnak.

(Folyt. köv.)

A „Fóthi dal” szülőhelye.

Az utókor emlékében nyomtalan dülnek romba gyakran a legfényesebb paloták falai: Sesostrisok és Cleopatrák, Lucullusok és Justinianok keleti fényü s pazar gazdagságu kéjlakait kevésbbé örökíti meg az utókor, mint a szegényes kunyhót, melyben egy — talán még szegényebb — költő született, élt, avagy^e melyből ragyogó geniusának egy fénysugarát lövelte ki a nemzetre. Az anyag rendesen túléli önmagát, a szellem örök s csakis ez képes megörökíteni az anyagot.

Ily eszmemenet fűződik agyamban, midőn e szerény lak — hogy kunyhónak ne nevezsem — képét vagyok bemutatandó. Négy egyszerű kőfal, melyet itt-ott már megrágott az idő vasfoga, rajta még egy egyszerűbb zsindefedélzet s készek vagyunk a fóth-somlyói szőlők nyugati oldalának közepén emelkedő háznak leírásával. De cme kőhalmaz falai közé irodalmi munkában kifáradt kezek raktak vidám enyh' óráikban követ, e szerény hajlékban pihenék ki egykori szellemi bajnokaink magukat; mennyi nemes eszme szülemlött meg e szűk helyen s a komolyabb társalgás után, e lak körül gyermekkedély hevével futottak lapda után, kik irodalmi ügyeinket rendezék, majd a járókelő munkásokkal enyelegtek s a derék táblabíró házigazda, *Fáy András*, magyaros lakomái s zamatos fóthi bora mellett vig énekekre fakadva, nem egy népdalt zengének el,

„ — Fáy András fóthi szöllejének, hová a tisztelő barátikör szüretre rándult ki s hol nem egy férfi, kinek nevét irodalmunk története adja át a hálás utódoknak, pajzán gyermekies kedvvel ugrált keresztül az esténkint meggyújtott apró máglyák felett, e szölőnek, mely Kisfaludy Sándornak badaconsyi diófái mellett említendő, nagyobb szerü emléke maradt fenn a halhatatlan fóthi dalban, mely itt született s a „Szózatall” együtt soha sem fog elfelejtetni.“ *) E dal születéshelyét ábrázolja képünk.

A rendesen megtartatni szokott fóthi szüret volt készüldődben, melyen Fáy András baráti köre: Vörösmarty, Bajza, Toldy, Zádor, Luczenbacher, Ferenczy, Bugát stb. szoktak megjelenni.

„Készits valami új dalt ez alkalomra” — szóla Toldy, kitől ezt tudom, Vörösmarty barátjához — „nehogy kizárólag népdalokat kelljen énekelnünk.” A szózat költője meghallgatá a tanácsot s a fóthi szüretig egy bordalt főze ki agyában.

A negyvenkettedik évi október 5-dike, a szüret megérkezett. A fóthi társaság csakugyan egybe gyűlt s már környezé az asztalt, melynek jó halát s lelkesítő borát a költőfejedelem megörökíté. — Midőn a jó kedv közössé lett, felemelkedik az asz-

*) Tóth Lőrinc Fáy András felett tartott emlékbeszéde.

tal mellett Vörösmarty és pohárral kezében szavallja a fóthi dal zengzetes sorait:

„Fölfelé megy borban a gyöngy, jól teszi,
Tőle senki e jogát el nem veszi;
Törjön is mind ég felé az, a mi gyöngy,
Hadd maradjon gyáva földön a göröngy.

Testet éleszt és táplál a lakoma,
De a mi a lelket adja, az bora.
Lélek és bor két atyafi gyermekek, —
Hol van a hal, mely dicső volt és remek.

Vig pohár közt édesebb a szerelem,
A mi benne keserű van elnyelem.
Hej galambom, szöke bimbóm mit nevensz?
Áldjon meg a három Isten, ha szeretsz,“ stb.

E zengzetes bordal „Fóthi dal“-nak lön keresztelve. Toldy e dálnak közvetlen szülőoka, elérte-e vele egyik célját, vagyis eléneklék-e valamely ismert dallam szerint mindjárt az öröme gerjedt jelenlevők a Fóthi dalt, — nem tudom; a másikat azonban nem, mivel a Fóthi dal egészséges humora, népszerű nyelve és észjárása, s természetes gondolatmenete által csakhamar mint népdal zendült meg a széles hazában s így ismét csak népdalt énekelhettek. Ez elterjedésnek úgy hiszem öszintébben senki sem örvendett, mint derék Toldy, ki ezuttal szándoka kijátszása felett nem szomorkodhatott.

Rögtönzet-e a Fóthi dal? — kérdezhetné ezek után az olvasó. Feleletem: egészben véve nem, miután a költő már előre kidolgozta, de igenis alkalomszerű részeiben (pl. a hal- s szép szöke szolgáloról szóló versszakában), melyeket rendkívüli ügyességgel illesztett be az egészbe. A közkedveség, melyben e dal csakhamar részesült, Fóthon mindedig nem lankadt le; csapszékeiben rekedt torokkal éneklék éjjél után a helybeli „bon vivant“-ok, kik ép oly kevésbé tudnak valamit keletkezéséről, a mily hangsúlylyal mondják szójárásuk szerint: „énekeljük el a fóthy dalt.“

Mintegy három év előtt a fóth-somlyói szőlőkben vadászni levén, egyik odavaló agg csőszszel találkoztam. „Ifj' uram — szólta meg az ősz öreg — rémitő szép rókát fogtam, ha nem restelli a fáradozást, megmutatom, ide közel Tóth Gyuri házában kötém meg.“ Az öreg evvel egyenesen a képünkön ábrázolt ház felé vezetett, kinyitá annak ajtaját, s benn láncon a leggyönyörűbb róka volt megkötve.

A rókánál azonban engem dilettáns vadászt jobban érdeklett e lak benseje, melyet kívánságom

dacára mindedig nem volt alkalmam megpillantani. Keleti oldalfalán — a mindössze négy négy-szög) ölnyi szobából álló laknak, egy fehér márványtáblát vettem észre; elolvasván érdekes feliratát, tárcamba lerajzolám. Hü mását itt veszi az olvasó.

A

BARÁTSÁG

EZEN FALAI KÖZÉ, MIDŐN ÉPÜLNÉNEK, VIDÁM
ENYH ÓRÁIBAN KÖVET RAKÁNAK:

BARABÁS MIKLÓS
BAJZA JÓZSEF
BUGÁT PÁL
CZUCZOR GERGELY
FÁY ANDRÁS HITVESÉVEL
FÁY FERENCNÉ LEÁNYÁVAL
FERENCZY ISTVÁN
LUCZENBACHER JÁNOS
PÓLYA JÓZSEF HITVESÉVEL
SZONTAGH GUSZTÁV
VÖRÖSMARTY MIHÁL.

MÁJUS 30-DIKÁN 1837.

„Ha nem sértem az ifj' urat, mit jelentsen ez a „kütábla?“ szóla öregem kissé nyugtalanul, hogy rókáját nem bámulom.

„Hát ezek azok az urak!“ folytatá feleletembe belenyugodva. „Mikor itt csőszmesterségem kezdtem, — olyan koros voltam talán, mint most ifj' uramnak az édesapja, — akkor azé a derék Fáy András uré, tudja, a ki a Sziráki lányát vette el, volt ez a szőlő. Ugy akácfá virágzaskor építette ezt a házat az öreg Patalikkal, ej, még akkor ez is legény volt ám; nagyon sok magyar ur mulatozott itt akkor, lakmároztak isten ege alatt s tréfálkozván, mindegyik segített Pataliknak a téglarakásban. Akkor láttam először. Osztan is kijöttem ám cseresznyeérésre meg szüretre, — alig vártam. — Soha annyi vigság ebben a szőlőben! A lapdát mindig ide a szomszéd szőlejébe ütötték, én hoztam ki nekik. Volt is ám ilyenkor dohányom meg bagóm annyi, hogy sok, — nem mint ebben a trafikos világban; adtak a mennyi csak kellett. Oszt' meg szebbnél szebben danoltak, — a bíró uram azt mondta nekem, hogy ők is tudnak verset csinálni. Ugy mikor sütétkes lett, hát tüzeket gyujtogattak, neki szaladtak s úgy ugráltak keresztül. Egyszerre csak Fáy ur odaajándékozta ezt a szőlőt

meg a házat — s többet nem láttam azokat a tensurakat. Ugyan ifj' uram nem mondhatná meg, hová lettek?" Az én öregem elkomorodott, nem tudom az urak avagy a most már kimaradó bagó miatt-e;

nem tudom, ha az utolsó okból, megnyugtató-e a markába nyomott borralaló?

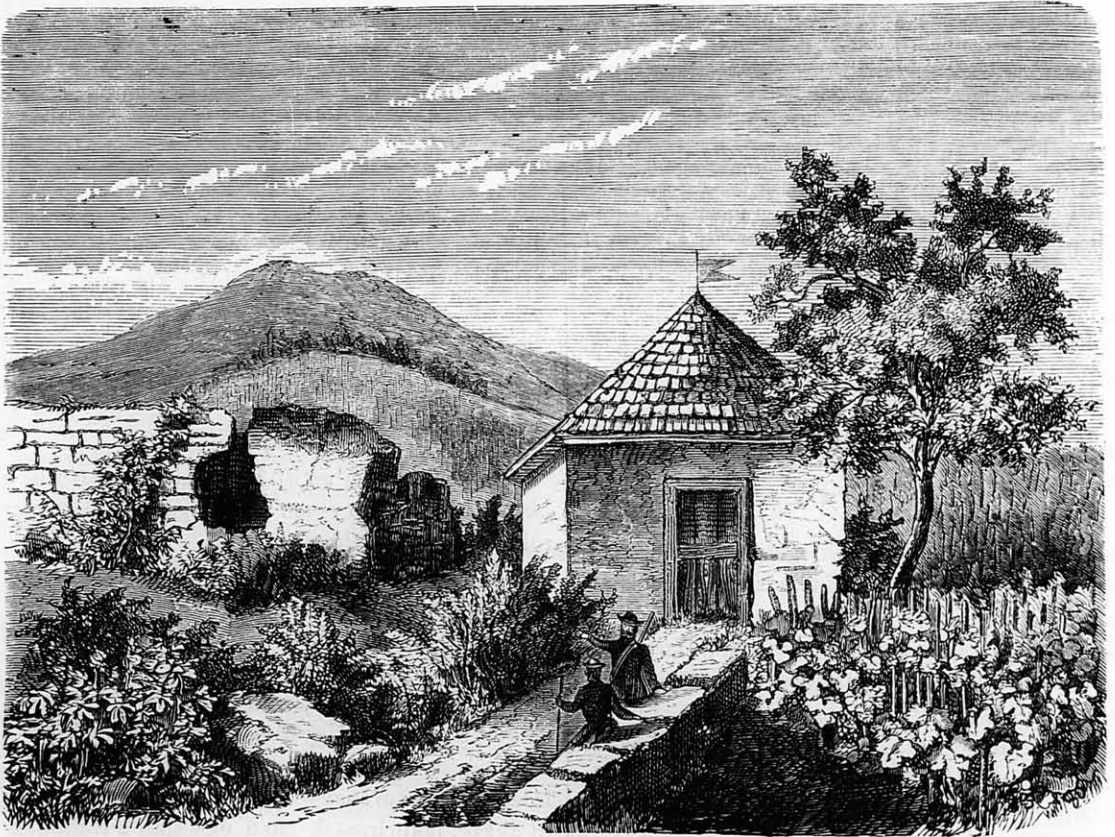
Ekkép él a főthi társaság az öreg csösz emlékében.
Mátray Ernő.

A pesti utcagyerek.

(Életkép.)

Hugo Viktor apotheosist irt Páris utcagyerekeire s Garroche gamin-alakja valóban olyan, mely egymaga hirt nevet szerezhett a nagy száműzött „Nyomorultjainak.“

Hol születik, hogy cseperedik föl a gamin? — erre nem válaszolhatunk. Ugy vagyunk velük, mint a népdalokkal: keletkezésüket nem ismerjük, csak azt látjuk, hogy egyszerre köztünk forognak.

A „Fóthi dal“ szülőhelye. (Rajz. Blumberg.)

Mi nem irunk apotheosist, de talán még csak kópiát sem adunk, mert Pest életének egészen más lévén a légköre, mint Párisé, utcagyermekai is egészen mások.

Csak egy közös vonásuk van: a szabadságszeretet! A pesti gamin ugyan nem éneklé a marseillaisét s nem kiáltja a „liberté, fraternité, égalité“-t, de azért a korlátlan szabadságérzet az ő szívében is mélyen gyökeredzik.

Ha az 1848-ki törvények után még létezik kiváltásos osztály a hazában, ugy ez a pesti gaminok osztálya, mert ezek mai napig sem fizetnek — adót.

Láthatjuk őt mindenütt: a vásártérekén, színházban, városligetben, népmulatságokon s a kötél-táncosok vagy viaszfigura-mutogatók bódéi előtt.

A pesti gamin mindig vig és mindig szolgálatkész. Ha színházba megyünk, udvariasan kéri el tőlünk a szánkban levő, félig leégett szivart, melynek füstölését ugy sem folytathatjuk, s ha megkapja a szivarecsutakot, azonnal a legnépesebb helyekre siet vele s bodor füstfellegeket eresztgetve oly büszkén tekint szerteszét, mintha az egész világ figyelmét magára akarná fordítani s azt mon-

A pesti utcagyerek.

daná: „Nézzétek, én is élvezem azt, a mi jó és drága, s adósságokat még sem csinálók!”

Ha kijösz a színházból, feléd közeledik s oly megnyerő módon esd retour-jegyedért, hogy azt nem tagadhatod meg tőle, annál inkább, mert ez utcagyermek jobbadán a németajku külvárosokból származnak s így még hazafiui kötelességet is teljesítesz, midőn magyarításukat közvetett uton eszközlöd. S a gamin a földszinti jeggyel fölsiet a karzatra, s ő az, a ki leghesebben tapsol, ki a színészeket egy-egy jobb jelenet után zajosan kihívja, vagy valamely tetszetős dalt megújratat. A sors ugyan megtagadta tőle a vagyont, de annál gazdagabban áldotta meg műérzékkel, s vajjon az üres zseb és üres gyomornak ne lenne joga a kritizáláshoz, midőn erre néha az üres fej is követel magának jogot?

A dunaparti és szénatéri kofáknak azonban nincs gonoszabb ellensége a pesti gaminnál.

— Nézzen csak asszonyság a Gellérthegyre, milyen szép zászlókat tűztek ki ott, — mondja a gamin, s míg a kofa hátrafordul, az alatt ő ingyen uzsonnául néhány almát zsebre rak s vig tánclepésekben lódulva tovább, nevetve kiált vissza: Köszönöm asszonyság szíves készségét!

A kofa természetesen pattogni, kelepelni kezd s fenyegetőzik, hogy majd így és úgy tesz, ha körme közé kaparítja a gázfickót.

— Attól nem félek asszonyság, mert a kegyed karja rövidebb mint a nyelve, — viszonozza ez s azzal mintha semmi sem történt volna, egy meglehetősen koros, főkötös asszonyhoz lép, kinek karján görnyed a kosár a bevásárlott sok holmi terhe alatt.

— Engedje szép *kisasszony*, — mondja, — hadd vigyem én haza ezt a kosarat; csak egy hatoskát kérek, azt sem magam számára, hanem az árváknak adom.

— Derék jó fiu, — jegyzi meg az igen alacsony asszony; — hanem én már nem vagyok *kisasszony*.

— Pedig olyan formán néz ki.

— S te az árvákért dolgozol?

— Igen; tegnap repült a vállamra egy árva szarka, s ennek most én vagyok a gyámja.

A népmulatságok legvigább látogatója a pesti utcagyerek, pedig nincs ott mit költenie. Nincs az a szuronybarriére, melyen át ő ne tudna beszökni az elkerített, bemeneti díjt követelő helyekre, s ha megéhezik, ha tormás kolbászkára s egy pohár serre jön étvágya, genialitása azonnal segít rajta, a nélkül, hogy a természet törvényeinek engedmé-

nyeihez kellene folyamodnia, azaz a nélkül, hogy idegen tulajdonhoz nyulna.

Oda megy valamelyik csinosan öltözött urhoz s így szól:

— Szép uram, ön fehér nadrágját csizmája szárával egészen bemocskolta; alkalmasint keresztbe vetette a lábait, midőn elébb azon a padon ült ott a; kérek egy hatost zsömlére s annak belével azonnal kidörzsölöm a piszkot, mert nem engedhetem, hogy ily fess gavallér így járjon a dá-mák előtt.

A csinosan öltözött ur oda adja neki a hatost, s a gamin egy másodperc alatt elpusztította a kellemtelen piszkot.

A csinosan öltözött ur megköszöni a szivességet.

— Oh nem köszönetért tettem s azért se, hogy talán még egy hatost kapok s csupán csak: mert szeretem a szép urakat, — válaszolja az élelmes fiu, s erre még két hatos hull levett sapkájába.

Különben a gamin természetes szabadságérzetéből foly, hogy neki élénk részt kell vennie minden politikai mozgalomban, s mert ő maga is a haladó kor szülöttje, nagyon természetes, hogy ő is mindig a haladási párttal tart.

A pesti gaminról egy igen jellemző adoma is él. 1850-ben történt, midőn még ingerültek voltak a kedélyek, s midőn a pártok egymás iránti gyűlölete durva címzésekben, gunyvevekben nyilvánult.

Ez időben a gaminok egyike a lánchidon át akart menni Budára, azonban communistai hajlmai és állásánál fogva sehogy sem akart és sehogy sem tudott vámot fizetni, azért oda fordul a vámszedőhöz és kérdezi:

— Kérem, kell ezen a hidon *kutyáknak* vámot fizetni?

— Nem, kutyáknak nem kell fizetniök, — mondja a kérdezett.

— No hát én sem fizetek, mert én is Kossuth-kutya vagyok! — s ezzel átsurran a hidon.

Egy másik jelenetnek még én is tanuja voltam. Midőn az oktoberi diploma előtt lábra kezdett kapni a magyar öltöny viselése, s egy-egy úr szép jelmezünkben végig ment a váci-utcán, nem elég, hogy a sétálók is eléggé megbámulták az ekkor még szokatlan divatot, hanem az utcagyerek hirtelen sorba állottak s így kiáltottak:

— Eszemadta szép magyar fickója, éljen!

Persze, hogy ez ovációra nem vágyott senki.

Mikor meg hölgyeink a már lassanként pusztulni kezdő izléstelen s iszonyu terjedelmű krinolint kezdtek viselni, egyik gamin a váci-utcán rákiált egyikerekü talicskájára, hogy „gyi te fakó,” s azzal neki vágat szembe egy nagy krinolinós hölgy-

nek, midőn azonban eléje ér, hirtelen félreugrik talicskástól.

— Én nem tudom miért, mondja a gamin hamisan mosolyogva a hölgyre, — de ez az én paripám mindig megijed, ha krinlint lát!

Az arra menő nép homéri kacajra fakadt. — Ki tagadhatja, hogy az ily gamin-élcnek sokszor nagyobb hatása van, mint a lapok legélesebb szatirainak.

A gamin szokta énekelni a Szózatot legbuzgóbban, s ha a nemzeti öröm fővárosunk általános kivilágítását parancsolja, nem kell a rendőrségnek felügyelnie, hogy gyertyák legyenek minden ab-

lakban: ott a gamin, az rögtön megbírságotlítja a roszérzelműt: betöri ablakait.

S mi lesz a gaminból? ... ne kutassuk, mint nem kutattuk eredetét. A társadalom bünös úton dobta őt belé az életbe, s talán ismét a társadalom az, mely bünökbe dobja őt.

Mig gyermek volt, a gondviselés örködött fölötte, mely ugy táplálta, mint az ég madarait.

Minék is mozognánk, minék követnék Európa nagy városainak példáit fővárosunk tisztelt tanácsurait, midőn a város elhagyott árvái számára a gondviselés helyettesíti a lelenházat!

Tankréd.

Hátsó-India keleti részéről.

A világ kevés tartománya van annyira elhanyagolva, mint az indiai félsziget ganges-inneni keleti része. Az ott lakó népekről keveset tudnak Európában, s így tán nem lesz érdektelen, egy ott rég megtelepedett európai műve után, rövid ismertetéseket adni. E jelentékeny földrész — a nyugat-keleti rész kivételével — *Thaiütri* annami király uralma alatt van. A legdélibb rész, mely a 8-dik foktól a 15-dik szélességi vonalig terjed, *Kambodia* elnevezés alatt ismeretes és 1808-ig független birodalom volt, de az annamesek (kokhin-khinaiak) elfoglalták, bár a királyt — ki kevéssel ezelőtt e tartományt kormányzata alá hajtá — meghagyták befolyásuk alatt uralkodni. A tartomány déli része a Mekom-folyó különböző ágaitól van áthatítva s mindenkor víz-áradásoknak kitéve. A nyugat ellenben fensik, sűrű erdőktől elborítva, melynek fái rendkívül magasak. Kambodia és Battambang keleti részét a siamok nyerték osztályrészül, melynek örökösei Bangkokban nagy nyomoruság közt élnek.

A benszülöttek arcszine barnás, alkatra nézve kicsinyek és otrombák; vakon hódolnak a budhaismusnak, s a miveltség alsó fokán állanak, mindazáltal eléggé kifejlett — ha nem is jó hangzású nyelvvél bírnak, melynek irodalma a legrégebb időkig felvihető. A legjelentékenyebb kereskedelmi városok: Saigon, Dongnei és Kangkow (Athien); az új főváros pedig: Kalumge (Penom-peng). Hitük, mint a siamoké, nem egyéb, mint babona, sőt némely tekintetben ezeknél is alább állnak. Szegénységük dacára oly nagyszerű templomot építettek, mely egész keleti Ázsiában híres volt. Vallás-gyűlölet nem létezik köztük, sőt jelenlegi nyomoruságos állapotuk egyesíti őket egy jobb élet reményében. Az új szövetség fordításán

s még néhány könyvön kívül, a nép-művelődés nagy hátrányára, egyéb műveik nincsenek.

A katolikusoknak is vannak itt különböző társulataik, melyekhez időnként vándoroltak a papok. Az ily hittérítő társulatok alakulását nagyban akadályozza az annamsi uralom. A tartomány nyugati részének lakosai valódi vadságban élnek s velők az érintkezés igen veszélyes.

Thiampa egy vékony földrész a part hosszában, sajtáságos, a malajokhoz hasonló néptől lakva. Ezek is az annamok uralma alatt vannak. Sok nyomai található náluk a brahma-vallásnak s a benszülöttek mostanában is vonzalommal viseltetnek e vallás iránt. Az ország igen terméketlen, a lakosok száma igen csekély. Nyelvükről csak azt tudjuk, hogy sok malai szót használnak; vannak-e írás-jegyeik, nem tudatik. Szóval, e népnél a műveltség fejlesztésére mi sem történt.

Sokkal nagyobb s érdekesebb a kokhinkhinaiak néptörzse, kik 12—20 geographiai mértföldnyi hosszúságu és szélességre nézve Tunkin határaig terjedő földterületet laknak. A tun-khinaiak a kokhin-khinaiakkal nyelvre, ruházatra tökéletesen hasonlóak, úgy hogy az idegen köztük semmiféle különbséget nem talál. E nép keveréke az őslakók és bevándorlott chinaiaknak, s ez utobbiaknak miveltségét, írásjeleit és szokásait vette föl. Alkatra nézve kicsinyek és zömökök, fúrge mozgásuak, könnyelműek és hazugok; az idegenek iránt vendégszeretők. Nyelvök a khinaiakétól csak kiejtésre nézve különbözik; írásjeleik, melyek irodalmukban használtak, a khinaiaké. Legkevesebbet hisznek minden nép között; papjaik különbség nélkül kolduló-barátok. A katolikusok már 1583-ban kezdtek itt hívőket gyűjteni. 1615-ben jöttek a jezsuiták, ezek után a spanyol domi-

nikánusok, míg végre a párisi etrangére hittérítő szerzet telepedett meg. Ezen társulattól később 16 püspök és 80 misszionárius Kokhin-Khinába és 17 püspök és 47 misszionárius Tunkinba küldetett. A r. katolikusok száma mindkét tartományban 360,000.

Dacára a vèrengző üldöztetéseknek, elterjedt a kath. vallás. Az elfogott misszionáriusok rögtön börtönbe hurcoltattak s kegyetlenül kivégeztettek.

A hittérítők előtt körülbelül egész ösmeretlenek a mai törzsek, kik a hegyek közt tartózkodnak, vadságban élnek s a szomszéd tartományokkal sem közlekednek. Éghajlatuk egészségtelen s azok, kik a tartományban kalandozni merészeltek, rövid idő alatt heves lázba estek. Vallásuk s nyelvük-

ről mitsem tudunk. Több alosztályokra oszolva élnek kölcsönös ellenségeskedésben.

Nevezetes törzs még a bas és sans, kik viszályok folytán szomszédjaik igája alá kerültek, úgy hogy a délkeleti rész a siameknek, a keleti a birmanoknak, s nyugati az annamoknak hódol. Országuk legnagyobb része erdős; a művelt földek Menamkan a folyóig terjednek, s itt a lakosok számok és jelentékeny városaik vannak.

Az éjszaki s nyugati törzsek általán miveltebbek, mint a déliek és keletiek. Az eddigi munkálatok a kereszténység elterjesztésére igen jelentéktelenek; az új szövetség fordítása mindaz, a mi erre nézve foganatba vétetett.

Közli: *Kovács Gyula.*

A Z Ó R Á K T Ö R T É N E T E.

Az emberiségnek első bölcsőjében még nem volt oly szüksége az órára; szabadon mivelte a földet, ha elfáradt, megpihent a lombos fák árnyékában; kipihente fáradalmait, nem volt szüksége az idő pontos meghatározására. Nem voltak kimért időhöz szabott kötelességei.

A művelődés azonban az idővel folyton haladt, s az idő meghatározására legelőször a napot használták; midőn a legmagasabb pontra hágott, akkor volt dél, midőn a hajnal pirosítani kezdett, hozzáfogtak a munkához, mikor ismét lenyugodott, félbenhagyták s pihenni mentek.

Az ó-korban a görögöknél már feltaláljuk a fővényórát. Egy ily óra a nemzeti muzeumban is látható, mely négy egyforma üvegrészből áll; fölül és alul minden rész egyenlő szélességű, a középen azonban egészen összemegy, csak egy kis lyukat hagyva meg. Ezen lyukak mindegyike kisebb a másiknál, a felsőrész fővénynyel megtöltve, s így midőn a homok az elsőből lefolyik egy negyed, midőn a másodikból $\frac{2}{4}$, a harmadikból $\frac{3}{4}$, s végre midőn a negyedikből is lefolyt a fővény, eltelt az óra. Ekkor az állvány ujjal megfordítatik.

Voltak ezenkívül vízi óráik is. E célra oly edényt használtak, melynek belseje 12 részre volt osztva s vízzel megtöltve, mely apró lyukacskaikon csepegett le. Itt a víz lecsepegett mennyisége szerint számították az időt.

Ezután keletkeztek a napórák, szintén 12 egyenlő részletre osztva, különböző alakokban, eleinte lapályos helyeken, utóbb az épületek falaira alkalmaztattak. Fővárosunkban az Orcy-kertben látható két napóra, a háttérbeni üvegházon.

A legelső zsebórát 1500-ban találta fel egy

nürnbergi, Héle Péter nevű órás. Az általa feltalált óra 40 órahosszat járt és ütött. Hogy mily erős szerkezetűek voltak akkoriban az órák, azt bizonyítja egy 1550-ben készült óra, mely Angolországban a Hamptoncourti kastélyban 300 éven keresztül folyvást járt, s valószínűleg most is jól jár.

A fali órák már jóval előbb, a XIII. században találtattak fel.

Spanyolországban ugyanis már a XIII. században tesznek említést egy fali óráról, melyet egy svájci órás készített. Ezt egy spanyol nemes 450 darab Lajos-aranyon vásárolta meg nejének, születésnapjára.

Ezen óra cimlapján a nap és hold futását lehetett látni. A középpont fölötti égboltozaton a csillagok feljöttek, majd ismét elenyésztek. Útéskor kilenc zenedarabot játszott. Mellette egy leány ült, ki kezében könyvet tartva ütenyt ver s néhányszor burnótozik. Egy kanári madár nyolc zenedarabot énekelt s egész testét csaknem természetesen mozgatta. Ezután egy juhász flótázik, mellette egy juh természetesen béget és egy gyümölcsös kosarat őrző kutya ugat, ha valaki kosarából gyümölcsöt vesz ki, s csak akkor hallgat el, ha a gyümölcsöt visszateszik.

Zápolya János egy gyűrűbe készített órát ajánlékozott a török szultánnak 1566-ban. Ez egy erdélyi órás készítménye volt.

Mátyás király idejében már honunkban is voltak a városok tornyain órák alkalmazva. Az ipar és művelődés az idővel halad, s ki tudja jelenlegi óráinkat nem fogják-e utódaink megbámulni és otromba műveknek nevezni, mint mi a néhány száz évvel ezelőtt készülteket?!

Székfő Gyula.

Egy hét története.

— Szeptember 7. —

Itt az apály. — A nagy hullámok elvonultak, s mi a szárazzá lett parton megint apró kövecsekkel és színes kagylóhéjakkal játszhatunk, melyek a közelebbi ünneplő hetekben nem is léteztek — ránk nézve. Most máskint van! Az agyon zaklatott hegedűk és bőgők szögére akasztvák; a zenészvilág tagjai elégedetten kezdenek lélekezni a hétköznapi levegőjében, midőn legalább marad egy kis idejük arra is, hogy egyenek és aludjanak; a nagy üstökös eltűnt, s a kis bolygók magasztos alétségben pihenik fáradalmaikat, mint a kidőlt fákrok, miután halálra forogtak és kiabáltak magukat a szent bálvány előtt; a redout-termek néma csöndben nyugsznak pár heti mámorjuk után; valamennyien kivetkőztünk az ünnepi elragadtatás cifra köntöséből, melyben — valljuk meg — már egy kissé nagyon is melegünk kezdett lenni, s miután oly sokat röpködtünk az égben a dallamok szárnyain, megint jól esik visszatérni a föld apró, mindennapi gondjaihoz, melyek meglehet többet érnek a világ minden nagy hangversenyénél.

Igy e hét folytán is, bár nincs oly zaja és fénye, mint azoknak, melyek már csak emlékünkből élnek, elég történet, a minék jobban örvendhetünk, mint a muló ünnepek ritka fényének.

Bárhol járjunk most, csöndes, akár nyárspolgáris léptekkel, (hisz nem kell félnünk, hogy az oratoriumból, vagy a szent legendáktól elkésünk), mindenütt azt látjuk, hogy Pest ezer meg ezer kézzel dolgozik — *jövőjén*. Ez a fiatal város, melynek egyik mai csinos sétaterén — a Széchenyi-liget helyén nagyapáink még vadrucákra lödöztek, most attól a nemes becsvágytól ég, hogy rövid időn világvárossá legyen. Mindent meg akar szerezni, a mi őt szebbé, gazdagabbá, kellemesbé és vonzóbbá teheti. A természet jókedvében neki adta szárazföldünk legszebb folyamát, s ő ez ajándékot ki akarja bányászni.

¶ A víz széle a lánchidtól le egészen a belvárosi templom-térig hónapok óta folyvást egy sürgő óriás hangyaboly képét tünteti föl. — A *kőpartot* építik, melynek egy részét a Wurm-udvarig e napokban adják át a forgalomnak, s a közeli pontokon járó gőzösök állomáshelyének. Az a nyughatatlanul dolgozó gép pedig, mely folyvást egész sziporkázó méreggel fujja füstgomolyait, már egészen a templomtér közelében bunkózza cölöpjeit, hogy egy jó csomó helyet a víztől itt is elhódítson a — kereskedésnek. Még egy pár év, s a királyi folyam jobb kedvvel locsolhatja Pest partjait, mert

mentében nem fog szemétdombokat látni, hanem diszesen kikövezett vonalt, felül (tán nem sokára) pompásabb házsorokat, s a tervezett nagy — bázárt. A gőzösök megkétszerezett serénységgel fognak e hosszú kőparthoz futni, hogy kiöntsék terhüket, s megkönnyebbsíték nem csak magukat, hanem a mi vállainkon is az — élet gondjait.

E *kőpart* építését ugyanaz a jeles főmérnök — Reiter Ferenc — vezeti, kinek nagyszerű *csatorna-tervei* ép most a redout éttermében láthatók. E terv, bár róla hetek óta beszélnek a lapok és emberek, még igen sokáig, egész a kivitelig a legérdekesebb tárgyak egyike marad. Nem egyedül Pestnek, az egész országnak kell azt fölkarolni, mert ebben fekszik a fővárosnak nem csak megmentése, hanem *jövő nagysága* is.

Buda-pest fölött minden tavasszal, midőn a jég megindul, egy félelmes rém lebeg, az — *árvíz*. E vész 1838 ban, midőn kitört, hetven millió kárt okozott a fővárosnak, s egy újabb bizonyára kiszámíthatlanul többet okozna, miután szilaj útjában többet találna most, a mit szétrombolhatna. Reiter főmérnök igen kitünően mutatja ki, hogy mind az, mit e vész elhárítására tettek, kevesebb a semminél. A töltések hasztalanok, sőt árvíz esetében csak a bajt szaporítanak. Kimutatja ő, hogy a jégtorlások okait (a Csepelsziget előtti zátonyokat sat.) kell elhárítani, s erre legjobb eszköz egy hajókázható csatornát vezetni át a fővároson, s a Csepel-szigetet egy nagy töltés által összekötni Pesttel. Igy a víz két szabályos ágat nyer, s a rendezett mederbe szorított folyam maga mossa el ama zátonyokat, melyek a jégtorlódást okozzák, s a fővárost fenyegetik. A három egymásba vágó terv (Dunaszabályozás Buda és Pest közt, pesti hajózási csatorna, s a Csepel-sziget és a soroksári Duna-ág balpartján fekvő ártér mentesítése) összevéve *tizenhárom millióba* kerülne.

Nagy összeg — igaz — a mai időben, de mily óriási nyeresémet nyújt! Olvassák el önök Reiter emlékiratát, s ez összeget azonnal igen csekélynek fogják találni.

A könyv előtt a tervezett pesti csatornának s a partjain építendő városrészeknek eszményi fényképét látjuk, hidakkal, élénken futó gőzösökkel, *kőpartok* és pompás házsorokkal!

S ez eszményi kép mily könnyen megvalósulhat, ha közrészvét karolja föl. Nem is kell hozzá egyéb, csak hogy minél többen megismerkedjenek e jelesen kidolgozott művel, s azok, kik befolyás-

sal birnak, szemle alá vegyék a redout-ban kiállított munkálatokat, melyek valóban jobban föllelkesíthetik az embert, mint a legszebb zene, költemény vagy ünnepi látvány.

A magyar főváros fényes jövője! — ki ne álmadoznék erről örömet, s ki ne emelné meg kalapját ama derék ember előtt, ki szerényen elénk lép, és cáfolhatlan számok és tények erejével győz meg arról, hogy ez az álom nem sokára testet öltethet, mihelyt közügyeink rendezve lesznek?

De ki tudja, mely időpontot jelöl e szó — *mi helyt?* Közel fekszik é, a mint reméljük, vagy oly távol, hogy félnünk kell tőle?

Mindaz, a mi most láthatárunkat betölti, még csak a hajnal szürkülete, s meglehet korán örvendtünk a feljövendő napnak, mely terhes és sötét felhőkbe is rejtheti arcát.

A ki most a Sándor-utcaiba ellátogat, (pedig óránként sokan mennek oda), s belép amaz eddig észre sem vett telekre, hol eddig egy ócska kaszárnya állt: nem tarthatja vissza magát bizonyos elfogódástól, mely a szívet keresztülhatja. Néha megdobb az, majd meg összeszorul, mint oly végzetes helyen, hol nem sokára egy nagy és milliókat érdeklő kérdés fog eldőlni. Hány sohaj és fohász száll most e helyen, s a férfias erő mennyi bizalma támad itt, vegyesen az aggodalom árnyaival! Ki gondolta volna, hogy ez igénytelen, eldeszkázott zug napjainkban ily jelentőségre vergődik? Száz-ezerek szeme fog néhány hét múlva ide nézni, holott eddig még az utca lakosai is oly közönyösen jártak el előtte, mintha egyáltalában nem is léteznék; a hir, a történet és az idő fognak fölötte hallgatózni, mert mindenestre ritka események bölcsője leend.

E hét elején fogtake kis ronda kaszárnya lerombolásához. Mennyi por, szemét és romlott anyag szállt szerteszét belőle! Ügyes mesterek szedették széllyel, s a mi használható volt benne, gondosan félre rakták, hogy azt is fölhasználhassák még valahol. Azután rövid időn hozzá látnak az új palota építéséhez, mely három hó alatt elkészül, erős alapot nyer, disze lesz a környéknek, s benne célszerűség és világosság fognak uralkodni.

Egész előképe ama nagyszerű munkának, melyet itt a haza választottjai vállvetve fognak végrehajtani, a mostani áldatlan állapotok helyén újakat alkotva — a haza üdvére. Bárha semmi se akadályozná munkájokat; bárha betölthetnék vágyainkat és reményeinket; bárha e hely egykor úgy élne még a legkésőbb ivadékok emlékében is, mint a legjobb áldások forrása.

Addig is, míg e képviselőház — Ybl terve szerint — elkészülne, mi, pestiek, fölkeressük e helyet, hol minden lábnyi emelkedés jelölni fogja, hogy az ígért földéhez egyre közelébb jutunk.

Csak akkor, ha ez épülendő palota ajtai megnyílnak, következhetnek be a mi igazi ünnepeink, melyeknek örömjaját nem egy-egy nagy terem, hanem az egész ország hegyei és völgyei fogják viszhangozni. — A futó lelkesedés, mely most egy festői látvány, majd egy zenehős előtt lobbant föl, akkor állandó tüzzé változik, mely minden nemesebb szívet melegíteni fog, s mindig a legfontosabb közügyekből veendi táplálékát. Adja az ég, hogy e tűznek minél kevesebb oly füstje legyen, mi a szemeket könybe boríthatná s a levegőt elszótéthetné körülünk.

Vadnai Károly.

Ujdon s á g o k.

* (*A képviselőház fölépítését*) Ybl terve szerint — ő felsége 150,000 ft. erejéig jóvá hagyta. E célra — hogy az építés azonnal foganatba vétethessék — 50,000 ftnyi előleg lön a budai várpalota alapjából utalványozva. A felső háznak a muzeum disztermében leendő ülésezése szintén engedélyezve van, s e diszterem átalakítására 3396 ftot fordíthatnak. A Sándor-kaszárnya elbontását mult hétfőn már megkezdték, s minden intézkedés meg van téve, hogy az épület a kitüzött három havi idő folyama alatt teljesen kész legyen.

* (*Fölmentés.*) Privitzer volt másod udv. kancellár az állomásától szept. 3-án legf. kézirat által fölmentetett.

* (*Vukovics Sebő elkobzott javait*) ő felsége Vu-

kovics két gyermekének: Ürményi Pálné szül. Vukovics Máriának és Vukovics Gábornak visszaadatni rendelte.

* (*Tompa Mihály,*) ünnepelt költőnk néhány nap óta a fővárosban időz.

* (*Borsodmegye új főispánja,*) b. Vay Miklós szept. 3-án érkezett Miskolcra. Az utcák és házak ünnepélyesen föl voltak diszitve, s miután a városba ért, minden harang megszólalt. Az egyházi hatóságok és a hivatalnoki kar testületileg fogadták, s a merre ment, a nép mindenütt lelkes éljenekkel üdvözölte.

* (*Liszt Ferenc*) ismét egy nagyszerű oratoriumon dolgozik, melynek hőse „Szent István“, az első magyar király.

* (*Herceg-prímás*) ő eminentiája Lisztnek egy filigrán művü diszes ezüst piramist, oldalt Assisi szent Ferenc zománcozott képével, s elől e fölirattal: „Francisco Liszt“ — küldött ajándékba, Liszt leányának Bülownének pedig igen szép drágaköves virágtartót, mely a bőség szaruját ábrázolja.

* (*Az egyik zongorát,*) melyen Liszt aug. 29-én játszott, b. Sennyei főtárnokmester vette meg gyönyörűen játszó nejének. A vételárból Beregszászi 100 frtot a zenész-segélyző egyletnek ajándékozott. Liszt, mint mondják, tiz zongorát rendelt meg Beregszászinaál a pápai udvar számára.

* (*Sajátságos remekművet*) vitt fel Schmielhauer komáromi vegyész a természetvizsgálók pozsonyi gyűlésére. Ez, az igmandi viz savából készült magyar korona.

* (*A magyar orvosok és természetvizsgálók*) jövő évi nagygyűlésének helyéül Rimaszombat fogadtatott el. Első elnökül Koburg-Koháry herceget kéri föl; másodelnökökül pedig Kubinyi Ágostont és dr. Kovács Sebestyént választották meg.

* (*Charock híres angol tudós*) jelenleg hazánkban utazik. Székes-Fehérvárt Schwarz Gyula vendége, kivel a napokban Pestre jő.

— (*Gyászhir.*) Baranyamegye egyik leglelkeesebb, művelt és vallásos hölgyét vesztette el a mult napokban. Baaron ugyanis mult hó 23-án hunyt el rövid, de sulyos szenvedések után *Sombereki Sauska Lajosné*, született *Hegedüs Anna* asszony-ság, gyermekei, unokái, rokonai és számos tisztelője bánatára. Jótetteinek áldása lebegjen emléke fölött.

* (*A pesti új kőrakpart*) lánchid körüli részéről már lebontják a deszkakerítést, s egész a Wurmházig átadják a forgalomnak. E már készen levő rész a munkálatba vett aldunasori kőpartnak negyedrésztét képezi.

* (*A zálogház*) épületének második emeletéről egyik este egy 16 éves leány az ablakon ki az utcára ugrott s életveszélyesen megsérült.

* (*Késmárkon*) m. hó 28-án tűz volt, mely 43 házat elhamvasztott. A régi Tököly-kastély, Magyarország érdekes régiségei egyikének még fennmaradt felede s minden farésze ez alkalommal szintén leégett.

* (*Balesetek.*) E hó 4-én a váciutcában két kömives, kik a 19-ik számú házat ujták, a kötélén függő állványról lezuhant, és tetemesen megsérült; mindjárt utánok egy harmadik kuszott föl, de az is lebukott. A városerdőben pedig egy kocsis, ki akarván magát végezni, egy félszerben felmet-szé ercit, s midőn a vér csak lassan ömlött ki, szegre akasztá fel magát, de ez a teher alatt letört.

A zajra berohantak, s a kórházba vitték az elaléltat, hol még megmenthetik.

* (*A temesvári vasutvonatot*), melynek e hó 5-én reggel kellett volna Pestre érkezni, Oroszlámos mellett ismeretlen tettesek föltartóztatták. A sinek föl voltak szaggatva, s 6 kocsi lecsuszott az utról, szerencsétlenség azonban nem történt. Ez esetben rablási szándékot gyanítanak, miután ugyane nap egyik pályaoőr házat rablók támadták meg.

* (*Benedek tábornagy*) kilép a tetteges szolgálattól s ideiglenesen nyugalomba megy. A hadsereghez egy kibocsátványt intézett, melyben elbucszuk a nélkül, hogy viszontlátásról beszélne.

* (*A „Bécsi Híradó“*), mint szerkesztője Kecskeméthy Aurél jelenti, e hó végével megszűnik.

* * Felhívjuk t. olvasóink figyelmét *Emich Gusztáv* „Nagy Képes-Naptárára“, mely az 1866-ik évre épen most jelent meg s küldetett szét. E naptár most 7-ik évi folyamát járja, s a naptárvásárló közönség közt mindig nagy keletnek örvendett, melyet nagy gonddal szerkesztett szépirodalmi s ismeretterjesztő részének, valamint sikerült képeinek köszönhet. Jelenleg e pártfogás elismerésének jeléül *árát* — mindamelltt hogy tartalma és képeinek érdekességét és bőségét megtartotta — *te-temesen leszállította (csak 1 forint, azelőtt 1 ft. 40 kr.)*, s hogy akármely olvasóasztal diszére vál-jék, gyönyörű diszes szinnyomatu borítékkal ajánlja magát. — *Szépirodalmi részében* most is legjelesb írónk neveivel találkozunk; különösen igen érde-kes beszélyeket hoz: *Jókai, Vadnay, Szabó Ri-chárd, Vértessy Arnold* s többektől; *ismeretter-jesztő része* távol országok és vidékek érdekes pa-norámáit mutatja, gyönyörű rajzokkal illusztrálva s itt különösen ajánlhatjuk *Vámbéry* nagy érdekű *Közép-Ázsiai utazását*, teljes kivonatban azok szá-mára, kik még nem olvasták; egy spanyolországi bikaviadal leírását az öregebb Dumas érdekes tolla s a genialis *Dorée Gusztáv* illusztrációja után; az amerikai háboru bevégzését, a *páncélha-jók, monitorok harcát*; Olaszország új fővárosa *Flórenc*-, ugy *Velence* gyönyörű építészeti remekait stb. stb., *Tiszti cimtári* részében az ország vala-mennyi kormányzati, törvénykezési s közigazga-tási hatóságait, a különféle felekezetű egyházak előljáróságait; *a vasutak, gőzhajózás, posta- és gyorskocsimenetek rendjét és árszabályait*, az or-szágos vásárokat stb. foglalja magában; *Buda-pesti Utmutató-jában* a testvér főváros nevezetessé-geit, intézeteit, gyárait, iparosait stb. közli. — Jó lélekkel mondhatjuk, hogy változatosb, tartalom-dusab, s olcsóbb naptárt nem kaphatni.

RÉGI TÖRTÉNET.

Szöveg nélkül.

— Rajzolta *Jankó János.* —

pésre nemcsak a lengyel ügy reménytelensége, hanem családi viszonyok is inditák. Anyja és neje rövid idő alatt hirtelen egymásután haltak meg közelebb. A párisi Lambert-ház és ott levő butorai eladását már elrendelte.

= (*A lengyel forradalom áldozatai.*) A lengyelek legutóbbi fölkelésében, hivatalos orosz kimutatás szerint, Varsó városból 8128 egyén vett részt, részint mint fegyveres telkelő, részint mint a nemzeti kormány hivatalnokai és ügynöke, kikből a forradalom bevégeztével egy se tért vissza, hanem vagy a csatatéren hulltak el, vagy — ügyöket veszve látván, a külföldre menekültek. Varsó város lakosságának száma 1863-ban 216 ezerre ment, így tehát közel négy százalékkal járult a felkeléshez.

= (*Vitéz nő*) Rómába az angyalvárba közelebb egy nőt hoztak férfi ruhában, s kapitányi jelvényekkel. Az elfogott nő a Fuoco híres bandájából való, melynek egyik legvakmerőbb tagja volt. E nő fiatal és csinos, és kis kezei után senki sem sejtethné, mily ügyesen bánt a fegyverekkel. Három évig volt a bandánál, s részt vett annak minden viszontagságában. A bandának nehányszor összetöbbsége volt, s e nő egy alkalmommal nehéz sebtet kapon fején, de megmenekült. Fogságában nyugodtan viseli magát, mert hiszi, hogy a törvényszék előtt Fuoco bandája ellen oly vallomásokat tehet, melyekért szabadságát visszaadják. Nevét és előbbi életének körülményeit makacsul titkolja.

* (*Napoleon császár*) „Julius Caesar“-jának második kötete új évre fog megjelenni.

* (*Washingtonban a Ford-színházat*), melyben Lincolnt megölték, egyesült állami levéltárrá alakították át.

= (*Grant tábornokot*), Richmond meghódítóját, kellemes ajándékkal lepték meg az amerikai hölgyek. Ez egy pompás szőnyeg, melyet Észak legjelesebb hölgyei egyesülve varrtak. A szőnyeg közepén Richmond város képe van, körülötte babéroszoru, a győzelem évszámával és napjával. Az egészet remek műnek és nagy értékűnek mondják. — Egy tizennégy tagból álló női küldöttség adta át a tábornoknak, üdvözlő beszéd kíséretében.

= (*Komoly színházi botrány*) fordult elő Lyonban. Az igazgató ellen történt tüntetés, mivel eltörölte azon szokást, hogy végleges elfogadtatása előtt minden művésznek háromszor kellett a közönség előtt bemutatni játékát, s e tüntetés annyira kiterjedt, hogy a téreket és utcákat katonai erővel kellett kiüríteni.

= (*Bukarestből*) írják, hogy Kuza fejedelem teljes épségben s egészségben érkezett meg Moldvában fekvő Ruginosa nevű jószágára, hol néhány napot szándékszik tölteni, mielőtt az oláh fővárosba visszatérne. A miniszterek s magas tisztviselők folyvást sok fenyegető levelet vesznek, melyekben saját, valamint a fejedelem közel megöletéséről értesítetnek, s e miatt minden lépten nyomon katonákkal őriztetik is magukat. A miniszterium udvarában, hol a minisztertanács tartja üléseit, még mindig egy zászlóalj tanyáz sátrak alatt.

= (*A francia hajóhad látogatása*) alkalmával Portsmouthban, aug. 29-én, Somerset herceg egy sorhajón adott fényes lakomát, melyre 70—80 válogatott vendég volt meghíva. A középfedélzet egy része 250 lábnyi hosszú és 25 lábnyi széles diszes teremmé lön átalakítva. A pompás római izlésben készült asztali edényt London első ezüstművese, Hancock kölcsönözte oda az admiraltásnak. E száz darabból álló asztalterítéket Demidoff orosz herceg rendelte volt meg 240 ezer ftért, de később megint az ezüstműves birtokába jutott. A lakomáról írják, hogy kitünőleg gazdag volt, s különösen emelte a társaság jó kedvét az, hogy az egész ebéd alatt egy felköszöntés sem történt.

= (*Tüntetés a halálbüntetés ellen.*) Palermóban a mult napokban két bűnöst fejeztek le, s e kivégzés arról lett nevezetes, hogy a szomorú látványra a kiküldött bírón és őrségen kívül senki sem jelent meg. Ily rémitő látványokra máshol csak úgy tódul a részvétlen kíváncsiság. Olasz lapok ez esetet, a halálbüntetés elleni tüntetés gyanánt említik föl.

= (*Vakmerő állítás.*) Egy francia tudósító a „Menestrel“ című zenészetű lapban tagadja, hogy Liszt Pesten lett volna. „Vannak — ugymond — lapok, melyek azt állítják, hogy Liszt. abbé Magyarországon lenne, és ott zeneünnepélyekben részt vett volna. A ki magát Magyarországon e név alatt mutatta, csak ámitó lehet, meri a valódi Liszt Rómából ki sem lépett, egyszerű diaconus, ki még csak egyházi méltóságokra sem tör, s annál kevésbé képes világi és zenediadalok hiúságára áhitozni.“ Hasonló hiteles tudósításokat Magyarországról gyakran olvashatni külföldi lapokban.

= (*Cápák.*) Egy Parából (Brasília) jövő kereskedő hajó Solinques-en tul, kevéssel az előtt, hogy a csatornába befordult, egy sereg cápára talált. Ezek körülfozták a hajót, s rendkívül éheseknek és dühösekknek látszottak. A kapitány egy egyszerű horog segítségével pár óra alatt 17 darabot fogott. Cápák azon a vidéken csak gyéren találhatók. Az illető tengerpartokon természetesen páni félelem uralkodik; az ottani tengeri fürdők mind üresek.

= (*A réz mint gyógyszer a kholera ellen.*) Dr. S. Burq következő jelentést tesz a réz megelőző és gyógyító hatását tanúsító tapasztalatairól: 1832, 49 és 54-ben azon munkások, a kik rézzel dolgoztak, tökéletesen megkíméltettek a kholerától. Katonai orvosok Páris, Gallipoli és Várnában úgy óvták meg a katonákat e bajtól, hogy rézlemezeket viseltettek velük pusztá testükön és naponként néhány csepp feloldott réz-sót vették be velük. Burq a réznek közvetlen hatást tulajdonít, s szerinte rézgyűrűk, lemezek használata hatásos a göröcsök, gyomorbántalmak, s mindenféle kholerai jelek ellen. Ő azt hiszi, hogy a réz ép oly heroicus gyógyszere lesz a kholerának, mint a khina a hideglelésnek.

☉ (*Török gyűlölet.*) Midőn Sztambulhoz értem, szemeim kápráztak és elvarázsolva valék a török főváros nagyszerűsége fölött, — így ír Frankel „Nach Jeruzalem“ című utirajzában, — elhagytam

a hajót s pogyászommal Galathába menék. Itt holmimat átvizsgálták, s majdnem rossz eredménnyel reám nézve, jóllehet semmi vám alá eső, vagy tiltott árut nem vittem magammal. Fehérneműm között szorgosan eltakargatva, a cs. bécsi akadémia számára viendő, régi görög koponya vala, mit egy alapás alkalmával találtam. Mintha kigyó csipte volna meg a vizsgálót, oly gyorsan rántá vissza kezét, midőn a posztót kigöngyölve, a koponyát meglátta. Meredt s bámész szemekkel nézett reám, szólanul. Én egészen nyugodt maradtam s egyedvüleg tekintetem a megijedt emberre. Ily eset nehezen fordulhatott még elő és aligha föl volt jégyezve utasításában. Most láttuk csak, hogy minden törvéynél van kibuvó ajtó. A török hivatal-társa után nézett és magához szólította. Ugyanazon bámulat, mely amazt elfogá, ennek arcán is meglátszott. A többiek is odajöttek, s tanácskozni kezdtek. A mindig élénkebbé és hangosabbá váló beszédből s mozdulatokból láthattam, hogy e helyzet reám nézve még kellemetlenné lehet. Végre határozottan tolmácsoltattam, hogy az ausztriai rodalomból vagyok és hogy a követet erről értesíteni kívánom. Ujra tanácskoztak, és egyik azt kérdezteté, vajjon én ütöttem-e agyon azon férfit, kinek koponyáját zsákmányul viszem? A koponya barnaságára utaltattam, mely őt meggyőzheté, hogy az már régi. „A koponya azért fekete, mert — mulaté volt.” — Ez akaratlanul naiv és nevetséges megjegyzésre egyszerűen azt tolmácsoltattam, hogy az házalap-ásáskor fedeztetett föl Görögországban. „Tehát görögé e koponya?” Azon emberi nemből való az, ki a koránt nem tiszteli és kit minden török gyűlöl. Örökös ellenséged fejét — görögét — látod. Alig voltak e szavak tolmácsolva, az ingerült mozlem kardját rántva, „giaur” kiáltással akkorát vágott a koponyára, hogy az száz darabba tört. „Jó, jó”, mondák a körülállók és mosolyogva megnyugodtan szóltak: „Alláh hüek ber: La illah, illallah!”

Irodalom.

— (Heckemast Gusztáv kiadásában) közelebb egy nagy történeti érdekű munka jelent meg. Ez Salomon Ferenc hangya szorgalmu és higgadtteji fiatal történészünknek „Az első Zrínyiek” című történeti műve egyvastag kötetben, mely a szigetvári hős acélmetszetű arcképével

van ellátva és 659 lapra terjed. Ára 3 ft; díszkötésben 4 forint.

— (Balogh Ádámtól) „II. Lajos király ő felsége” című regény jelent meg egy nagy kötetben. Nyomtatta Khór és Wein; ára 2 ft. Kapható Pesten minden könyvkereskedésben.

— (A gégebaajok helybeli gyógykezelése gégetlőkör mellett.) Irta dr. Navratil Imre, a magyar orvosok és természettudósok 1865-dikei XI-dik vándorgyűlése emlékére. Ez orvosi szempontból érdekes rópirat Emich Gusztávnál nyomtatott.

Nemzeti színház.

Adatott: aug. 31-én *Litsner Aurélia* k. a. párisi udv. énekesnő fölléptül: *Lammermoori Lucia*, opera 3 felv. Donizettitől. — Szept. 1-én *A csucaka nők*, vigjáték 3 felv. Dumanoir után ford. Feleki. — 2-án *A hugenották*, opera 4 felv. Meyerbeeritől. — 3-án *Szécsi Mária*, eredeti színmű 3 felv. Szigetitől. — 4-én *A fősvény*, vigjáték 4 felv. Molliéretől. — 5-én *Fidelio*, opera 2 felv. Beethoventől. — 6-án *A szövetségesek*, vigjáték 3 felv. Pol-Moreautól.

Ki van tüze: 7. *Norma*. 8. Szünnap. 9. *Szevillai borbély*, *Litsner* k. a. 2-or. 10. *Nagyapó*. 11. *Guttenberg*, új betanulással először. 12. *Dinorah*, új szereposztással először. 13. *Jó bardók*. 14. *Faust*. 15. *Richelieu*. 16. *Dinorah*, *Litsner* k. a. harmadszor.

Szerkesztői üzenetek.

— *Sz. Fehérvárra*: E. I.-nek. Oly munkáról, melynek befejezése nincs kezeink közt, nem szólhatunk.

— *Pesten*: Sz. Gy.-nak. A cikk igen érdekes. Mi is átlapoztuk volt ama könyvet s abban sok érdekest találtunk; ezért szívesen fogadunk belőle még többet is, kivált felvidéki tót atyánkfairól, kiket itthon még nem gyakran ismertettek.

— *Zimbrón*: B. I.-nek. Mindkétöben meleg érzés nyilatkozik, azonban a szabatosabb szerkezetűnek közlésétől viszatartóztatnak a viszonyok által parancsolt tekintetek. A kiegyezkedés küszöbén nem szabad felidézünk a keserűségek.

— *Aradra*: Másod ízben irtunk. A lappal egyidejűleg sziveskedjék kérni a levelet.

— *Lúgosra* szintén magánlevelet irtunk.

— *Tinnyére*: M. R.-nek. Az igen jó karban levő 4 darab ezüst pénz négy különböző római császártól származik. Érdekes lenne ama régiségek találásának történetét a nagy közönséggel is megismertetni.

— *Eperjesre*: I. I.-nak. Ama nemes buzgalommal irt cikk közölhetése némi akadályba ütközött, miről alkalmilag magán uton adunk értesítést. Ha egyébiránt az ugynevezett „dubina csoda” természettudományilag mint rendes természeti tűnény lesz megfajtvé, — mit mielőbbre remélünk, — ezt kérjük velünk tudatni.

— *A. Balogh Sámuel urnak*. Az előfizetés Ráth Mór könyv-árus ur utján csak a július-szeptemberi negyedévre történt.

(A kiadó-hivatal.)

Magyar értékpapírok árfolyama. 1865. szeptember. 7.

Befizetések összege	Legut. jóvérdelme	a) Bank- és iparpapírok.	Árfolyam	
			penz	áru
500	49	Pesti keresk. bankrészvény	680	685
63	100	„ takarékpénzt. részv.	1020	—
—	32	Budai „	440	445
525	30	Buda-pesti lánchíd „	370	375
105	4 80	„ „ alagút „	60	63
500	80	Pesti J.-hengermal. „	1005	—
310	25	Keresk. test. épül. „	360	—
315	120	Első magy. bizt. társ. „	561	565
310	50	Pannonia viszont. bizt. társ.	358	360
200	—	Pest-losonci vaspálya rész.	—	—
1000	25	Pannonia-gőzmalom társ.	1310	—
b) Földteherment. kötvények.				
		Magyar „	75	76
		Temesi „	73	74
		Hórvát „	75	76
		Erdélyi „	71	72

Bécsi börze 1865. szeptember 7.

Záloglevelek.	Adott ár		Tartottár	Adott ár	Tartottár
	ár	100			
Magyarföldhitelintéz. 5 1/2 %	80.—	80 50	Windischgrätz „	20	frtos 16.75
„ „ 10 év. jöv. jegy. 6 %	94.—	96.—	Waldstein „	20	„ 16.—
Sorsjegyek.					
1889. évi sorsolással 100 frtos	144.—	144.50	Keglevich „	10	„ 12.—
1889. „ ötöd részben „	141.50	142.50	Ómo rentpapír „	14	„ 18.—
1854. „ sorsolással „	82.50	83.—	Részvények.		
1860. „ „ „	87.90	88.—	Készaki vasut „	1000	frtos 1670
1860. „ ötöd részben „	93.30	93.50	Allam „	500	frtrauk 179.40
1864. „ 5 sors. évenk. „	78.25	78.30	Déli „	200	„ 198.50
Hitelintézet „	121.50	121.75	Nyugati „	200	frtos 131.—
Dunagőzhajózási „	79.50	80.—	Tiszai „	200	„ 147.—
Triesti „	108.—	109.—	Bankrészvény „	—	„ 775.—
Budai „	22.50	23.—	Hitelintézet „	200	frtos 173.10
Eszterházy herceg „	76.—	78.—	Alsó oszt. esc. bank „	500	„ 585.—
Salm „	27.—	28.—	Lloyd „	500	„ 321.—
Pálffy „	25.50	26.—	Dunagőzhajózási „	500	„ 470.—
Clary „	23.—	24.—	Pénznekem.		
St. Genois „	23.—	24.—	Császári arany „	—	5.17
			Ezüst „	—	107.50